

skupine drevja, ki kinčajo kraj. Za te nasade pa se mnogo bolj priporoča hruške nego jablana, ker poslednja preveč razprostire korenine, ki segajo v njive. Nikakor pa ni dobro saditi vrst drevja, ki visoko zraste, ker je nevarno zaradi strele.

Ako hočejo gospodarji posebno gledati na lepoto, lahko si umislijo na pr. v posameznih skupinah drevje, da postavijo med nje klopi in mize, kar je v poletnem času jako ugodno, le da ne sme podpirati lenobe.

Posebno koristno je pa, nasajati z drevjem obal potočkov in strug, to pa ne samo s sadjem, marveč tudi z drugim drevjem, najbolje z vrbo, pa z vrbo one plemenite vrste, ki je posebno porabna za pletarstvo. Drevje ob potokih varuje bregovje, da je ne raztrga voda in ako nese še posebnih koristi, kakor sadje in pletarska vrba, je to dvojnega pomena. Seveda ni pozabiti potokov, ob katerih raste sadje, pregraditi tu in tam z „rakami“ ali mrežami iz lesa ali žice, da voda ne odnaša sadja, ko dozoreva.

Menimo, da nasvet, zasajati s sadnim drevjem razna taka tla, ki dosedaj ne prinašajo nobene koristi, sprejmo mnogi gospodarji z veseljem. Naj le pomislijo, koliko je še takih krajev, ki bi se dali izborno izkoristiti, kakor na pr. s trnjevim in drugo tako šaro preprežene livade. Ali ni razumneje tako šaro izklesati, pa nasaditi sadno drevje, če tudi najnižje vrste, gotovo donaja več koristi ko robida!

Vedeti pa treba, da se stroški bolj in bolj množijo na gospodarstvu, da treba tudi skrbno gledati na to, kako se bodo pomnožili dohodki.

Kmetijske raznoterosti.

Razpis daril iz cesarja Franca Jožefa I zaklada za stare in zveste kmetijske posle. Iz tega zaklada, ki je bil ustanovljen l. 1898. v proslavo vladarjeve petdesetletnice, se letos odda deset daril po 20 kron. Ta darila se razdelje meseca decembra takim kmetijskim poslom s Kranjskega, ki še sedaj služijo in se izkažejo, da so npravnega vedenja in da služijo mnogo (najmanj 30 let) neprenehoma pri eni in isti hiši, ki se peča s kmetijstvom, pa doslej še niso bili obdarovani. Prošnje je vložiti do 10 decembra t. l. pri podpisnem odboru. Vsaka prošnja (ki je ni treba kolekovati) mora biti potrjena od domačega gospoda župnika in od županstva. Podpisani odbor prav prijazno prosi vse one, ki so jim taki posli znani, naj jim opozore na ta razglas ter jim pomagajo sestaviti prošnjo, ali pa naj jo naredo na mesto njih. Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske. V Ljubljani, 15. novembra 1902

Poučni in zabavni del.

Partl v Miklavževem spremstvu.

(Spisal A. Zavadil.)

(Konec.)

Vrag, ki hodi uprav ob tem času v Miklavževem spremstvu po hišah, sicer rožlja z verigami v vreči

ter spravi marsikaterega razposajenega fantalina v hipni strah, a s seboj vendar nikogar ne vzame. Vrag v spremstvu sv. Miklavža namestuje in predstavlja princip zlega, v čigar oblasti je bilo po naukih katoliške cerkve paganstvo pred Kristom, dočim Miklavž predočuje zmago krščanstva, ki je prevladalo pekel. Kaj pa je pri tem dogodku najčudnejše, je to, da je moč krščanstva prisilila celo peklenke moči, da morajo služiti njegovemu smotru in sicer s tem, da vzbujajo strah in grozo pri ljudeh ter potemtakem odvrčajo ljudi od zlega. Tak pomen ima Miklavžev pohajkovanje iz krščanskega smatrališča. Vrag pa, ki je kot Miklavžev spremljevalec navadno zvezan ali prepašan z verigami, pomeni poraz in popolno uničenje paganstva. Pagani so v strahu častili svoje malike kot krute bogove ter provzročevalje elementarnih nesreč, a tisti bogovi, ki jih je izmislil le strah ljudi pred neznanskimi silami narave, so se morali končno toliko ponižati, da so postali pokorni služabniki Miklavževi (namreč kristijanstva).

V različnih deželah in krajih nastopa vrag v raznih podobah in z raznimi šegami. V pruski Šleziji se imenuje v obče „ta hudi“ ter je oblečen v narobe obrnjen kožuh. Slovenci so ga nazvali partlnom in svoje dni je bila šega v mariborskem semenišču, da so ta dan domači strežniki obdarovali vsakega bogoslovca, ter mu dali pri večerji pod prtič na okrožniku — medenega partlna. Prav imenitnega „Miklavža“ z nebrojnim spremstvom partlnov pa prirejajo po samostanih, kjer se spremstva udeleži malodane ves samostanski naraščaj in edino ta večer smejo hoditi vragovi med posvečenim zidovjem ter slobodno obiskovati samostanske prebivalce, drugoč baje obletujejo meniške celice samo nebeški angeljčki — če je res.

Na Štajerskem hodi partl v ovčji koži, v roki ima vile in na hrbtu koš. V Dalmaciji in kjekod po Hrvatskem hodi Miklavž brez hudiča, in kod hodi, ne pretepava otrok, temveč jih le straši. Nasprotno pa je ogrski partl, zlasti med Slovaki, pravi surovež. Tam je namreč Miklavž učiteljeva žena, a vruga predstavlja — učitelj. Miklavž deli otrokom svete podobice, rožne vence in razne svetinjice, vrag pa marljivo vihti v roki palico, s katero prideta včasih v neljubo dotiko tudi gospodar in gospodinja, če sta bila med letom preveč trdosrčna in gluha za učiteljeve zahteve. Tam na Ogrskem, zlasti med Slovaki, se je namreč še ohranila ona, malo hvalevredna šega, kakor je bila tudi pri nas še pred kakimi 60 leti, da dobiva učitelj svojo plačo kar od faranov, ter hodi večkrat v letu po okolici, da si nabere kaj krompirja, fižola itd. da z otroci in z ženo doma ne pogine gladu. Blaženo učiteljsko življenje! Ako pa je kateri gospodar med letom kaj malo ali nerad dajal, ga na Miklavževu sme kaznovati — vrag-učitelj. Pri tem ganljivem obhodu na Miklavževu nosi tudi vrag-učitelj na hrbtu

koš, kamor mu gospodinje dajejo maslo, jajca, moko, slanino, denar — in hudič, kakor že pregovor pravi, vzame vse.

Veliko hujša prikazen je vrag v nemški državi, kjer mu dajejo razna imena, kakor: Krampus, Ruprecht, Pelzebub, Pelznikel, Pelzmarke, Butzebok, Rumprecken, Butzenan, Stumpelz, Sparmundi, Schrunzli, Klabauf ali Hans Muff.

Pri Nemcih na Češkem ima Krampus tesno črno obleko, dolgo brado, žareče oči, zavite rogove na glavi, dolga neokretna ušesa, konjska kopita ter dolgi rep. Iz gobca mu visi dolg rdeči jezik in v roki ima tako imenovano žilo t. j. korobač, spleten iz brezja, s kojim šviga okoli sebe. Drugače pa je popolnoma pod Miklavževu oblastjo ter se ne sme ganiti iz tal, kjer ždi sključen, kakor bi bil v okove uklenjen, dokler mu Miklavž ne dovoli. Sv. Miklavž povprašuje tudi odrastle ter ukaže vragu, naj jih ošeška, če ne znajo ali nočejo mu odgovoriti, ali če je na nje tožila gospodinja. Zavoljo tega se deklice poskrivajo. Toda Krampus jih navadno izvoha ter pripelje k Miklavžu. V bavarskem gorovju v berchtengadenski okolici je pa Klabauf grozno grda pošast. Ima črno krinko na obrazu, dolgo brado, dolga špičasta ušesa in na glavi visoko špičasto avbo. Okoli trupla mu visi veriga in v roki ima korobač. Vzadaj ima kratek debeli rep. Na hrbtu nosi koš (Buckelkorb), iz kojega štrle noge napaženega fantiča. Razdeljuje tudi darove.

V Švediji hodi vrag (Paesk) v kožuho ali v koži severnega jelena. Žuga neposlušnim in porednim otrokom, da jih odnese na Fjelde (v ledeno gorovje v Skandinaviji) med volke in medvede.

Toda Krampus ni le spremljevalec Miklavžev, temveč je na več krajih o božiču tudi v Jezuščekovem spremstvu. Prihaja vprašat, kako se otroci učé, ter vedejo in ali si zaslužijo Jezuščekovih daril. Na bavarski meji na Češkem hodi v kožuho, ovit s slamo, z verigo in korobačem. Na obrazu ima krinko. S seboj nosi vrečo z jabolki, ki jih razdeljuje pridnim otrokom.

V Lužici hodi o božiču z Jezuščekom in nemški otroci, ki ga zovejo „Ruprecht“, se ga strašansko boje. Tudi na Bavarskem (v Altöttingu in v algavskem kraju) hodi na biljo sv. Miklavža sam vrag („der böse Klas“, „Klabauf“). V luteranskih krajih imajo Krampusa za Miklavža ter ga zovejo „ru (= tauhe) Klas“, ali tudi „Aschenklas“, ker nosi s seboj vrečico s pepelom, ki ž njo pretepava otroke. Temu „surovemu“ Miklavžu pa po svetem Miklavžu ni ostalo drugo, kakor šiba in dolga brada. Tudi ž njim včasih hodi ženska, oblečena v cunjah, s počrnelim obrazom in razkuštranimi lasmi. Imenujejo jo „Perchta“ ali „Buzebrecht“. V Švici, kjer so navadno Miklavževe obhode jako živahne in hrupne, hodi vrag („Schmutzli“ ali „Ruprecht“) nekaj dni pred Miklavževim sam v raztrgani in razcapani obleki, optano ima veliko

vrečo in po obrazu je počrtnjen s sajami. Vstopivši v sobo zarožlja z verigo ter vpraša otroke, kako so se obnašale. Če se zatoži kak porednež, mu zažuga, da ga vtakne v vrečo ter vrže v jamo, kjer bo baje oglodaval suhe kosti. In enakih šeg po drugih krajih je dolga vrsta.

Zanimivo pa je, da je vrag nemškega izvira, kajti v krajih, oddaljenih od Nemčije, ga že ne srečujemo, Miklavž hodi sam. Paganski Nemci so imeli neznanski strah pred svojim gromovladnim bogom Donarom (slovanski Perun), ki so si ga predstavljali na vozu, ki ga peljejo kozli. Kozel je bil tudi njegovo znamenje. V tej grozi, ki so jo imeli pred Donarom, so jim predočitali krščanski oznanjevalci vere princip vsega zlega — hudiča. In odtod možno raztolmačiti, zakaj se pošasten, strašen in grd spremljevalec Miklavžev (Butzebock) večkrat kaže v kozlovski podobi, z rogovi in kopiti.

Končno pa še tu vzamem v misel, kako obhajajo Čehi Miklavževu, ki nam morejo biti v marsičem uruzor.

V večjem obsegu še, nego družba sv. Cirila in Metoda na Slovenskem, deluje „Ustřední Matice“ in češke narodne dame, združujoč prijetno s koristnim, prirejajo vsako leto miklavški sejem na žofinskem otoku na Vltavi. Žofinski sv. Miklavž ima obdarovati ter rešiti uboge, od oholih in grabežljivih Nemcev zatirane otroke ob narodnih mejah, ima poskrbeti, da se ne odtujijo svojemu narodu. Letos se je že vršil miklavški sejem, torej ga približno opišem.

Pod zarjo električnih lestencev, v prijetnem, toplem ozračju žofinske dvorane, je napravljeno fantastično nebo, pekel, predpekel z medeno hišico kakor v basni, s hišico velikanskega simboličnega srca in s hišico „Pri metli“.

Ko ste stopili v žofinsko dvorano, zagledate predvsem velikega sv. Miklavža belih las in dolge sive brade, s škofovsko palico in mitro, kakor vam živi v vaših otroških spominih. Miklavž vas blagohotno pozdravlja raz visokega trona, ki je obložen z zalogo vsakojake miklavške industrije. Resnobni Miklavž se pozneje sprehaja med občinstvom in tu seveda ne sme manjkati v njegovi bližini angeljev in vragov. In ti mični angelji! Kdo bi jim pač odrekel, kadar ponujajo svojo robo na prodaj in v prid osirotelih šolskih otrok! Ali v tem se odprejo peklena vrata in pekel je izbruhnil vse svoje strašanske pošasti, in med občinstvom se migetajo skupine hudičev, vragov, škratov in vražic. Angelji so mirni in pohlevni, vragovi pa gola razposajenost. In te vražice! Kdo bi domneval, da ima pekel tako mične prebivalke! Na glavi imajo rudeče avbe s črnimi rožički, obleka je iz rudeče svile, okoli vratu jim vise rudeči trakovi kakor plameneči jeziki, lasulja je iz rudečih las, široki rob krila je okičen s postavami plesajočih škratov, črne rokavice in nogavice kaj mično pristojajo peklen-

skemu prebivalcu. Na verižici nosi vražica zlato odprto srce. „Čemu?“ popraša jo marsikedo s tresočim glasom. „Da vanje duše zapisujem“, odgovori nam gibčen rudeči jeziček, seveda primerno kratek. Kosmati vragovi imajo precejšnjo zalogo peklenških dovtipov, ter sipljejo žgeči humor med vrste zemljanov. Približamo se peklu, kjer je v pošastnorudeči razsvetljavi peklenški buffet pripravljen, v kotu gori pod kotlom ogenj, sova in kače blišče tam z očmi. Končno: cilink! cilink! in takoj se začne premikati veličastni miklavški spreved. Na čelu spreveda gre revno dete, ter nese blagajnico „Ustřední Matice“, za njim pa koraka Miklavž z vsem svojim nebeškim in peklenškim spremstvom. Angelji sipljejo cvetlice ter razmetavajo slaščice med občinstvom, satanica se resnobno naslanja na vile in kosmat vrag s kozlovsko brado divoko poskakuje zadnji v sprevedu.

Znatni del vsega tega, kar je bilo videti na žofinskem sejmu, so češke dame ali same izgotovile, ali dale izvršiti za svoj denar. Njihov trud se jim zdi dovolj plačan, ako se vse razpeča, Matičina blagajnica se napolni, ter se s tem omogoči povspeševati plemenito delo „Ustřední Matice“. In sedaj se malo poozrimo po slovenskih krajih. Tudi slovenski otroci nam narodno umirajo tam na laški meji, v Trstu, na Koroškem, na Južnem Štajerskem in na Medžimurskem, zato si vzemimo v izgled požrtvovalni češki narod, ter podpirajmo po svojih razmerah in možnostih slovensko Ciril-Methodovo družbo, ki ima isto nalogo, kakor češka „Ustřední Matice“. Kdor se umika svojim narodnim dolžnostim in narodnemu davku, ni značajan človek. Dal Bog tudi letos slovenskim sirotam ob mejah veliko dobrih in radodarnih sv. Miklavžev!

Novice.

— **Osebnosti.** Okrajni komisar v Ljubljani, gosp. Žiga baron Gussich, je poklican na službovanje v trgovinsko ministrstvo. — Deželni koncipist, gospod Karol baron Schlosser, je prideljen okrajnemu glavarstvu v službovanje. Finančni koncipist v Ljubljani, gosp. dr. Erih Mühleisen je imenovan davčnim inspektorjem, finančni konceptni praktikant, gosp. Aleksander Guzelj, pa finančnim koncipistom. — Poštni oficijal in absolvirani pravnik v Gradcu, gospod Matevž Vrbnjak, je imenovan poštnim koncipistom ravnotam. — Odvetnik dr. Fran Pikel je naznanil odvetniški zbornici, da se preseli po treh mesecih iz Marenberga v Maribor. — Živinozdravnik gosp. Anton Slivnik je imenovan veterinarskim asistentom za Koroško.

— **Promocija.** Gospod Vekoslav Kukovec, pravni praktikant pri deželni sodnji v Gradcu, je bil dne 28. novembra na graški univerzi promoviran doktorjem prava. — Na vseučilišču na Dunaju je bil 21. m. m. promoviran doktorjem vsega zdravilstva gosp. Otmar Lavtar, sin profesorja L. Lavtarja v Mariboru. Čestitamo!

— **Častnim občanom** je soglasno imenovala občina Št. Pavel pri Preboldu svojega dolgoletnega, mnogozaslužnega, sedaj že upokojenega nadučitelja gosp. Josipa Vidica v

priznanje njegovih obilnih zaslug, ki se jih je pridobil v svojem 38letnem službovanju na polju izomike in vzgoje šentpavelske mladine in kot izvrsten gojitelj sadjarstva.

— **Poročila** se je v Pragi gđ Marija Hilbertova, bivša naivka slovenskega gledališča, z gosp. Arturjem grofom Aichelburgom.

— **Županom v Idriji** je izvoljen zopet zaslužni gosp. Dragotin Lapajne in sicer s 14 proti 8 glasom.

— **Nova ustanova.** V Gorici umrli finančni komisar v pokoju gosp. Fran Povše je zapustil 5000 kron za ustanovo za vzgojo dečkov in deklet najprej iz sorodstva v Vrdu pri Novem mestu, a če teh ni, za kakega šolarja iz topliške fare.

— **Desettedenski praktični kurs** o mlekarnstvu, molarstvu in sirarstvu, ki se bo vršil v Selcih pri Škofji Loki, se prične 8. januarja 1903. Mladenci, ki žele udeležiti se tega pouka, naj se zglase do 20. decembra t. l. pri deželnem odboru v Ljubljani s prošnjami za sprejem, katerim naj pridenejo spričevalo občinskega županstva o poštenem vedenju in o dosedanjem delovanju v kmetijstvu sploh. Prednost imajo oni, ki so v tej stroki že delovali.

— **Obrtni shod** bo 7. in 8. t. m. v Ljubljani. Za udeležbo se je zglasiti pri brivcu gosp. Franchettiju.

— **»Glasbena Matica«** je v sredo priredila koncert, pri katerem se je pel „Zlatorog“. Koncert je imel znamenit uspeh.

— **Letošnje dolensko vino in vinska pokušnja v Krškem.** Da so letošnja dolenska vina v občeh boljše od lanskih, o tem so se lahko prepričali vsi obiskovalci vinske pokušnje, ki se je vršila v nedeljo, v ponedeljek ter deloma tudi v torek v Krškem. Splošno mnenje je bilo, da so letošnja dolenska vina jako kislá, kar pa nikakor ni res. Nekatera so res slabotna in prav kislá, toda večinoma le od takih posestnikov, ki imajo svoje vinograde v slabih legah in s slabimi vrstami zasajene in ki s trgatvijo prezgodaj pričnejo. In ravno z omejeno pokušnjo se je hotelo pokazati značaj letošnjega vinskega pridelka iz raznih leg in krajev krškega političnega okraja. Nadaljna dobra lastnost letošnjega splošno pravilno pripravljenega vina je tudi ta, da se kaj rado čisti, kar je znamenje, da se bode tudi pozneje dobro držalo, osobito po leti. Priporočamo torej vsem kupcem in drugim ljubiteljem dolenskega vina, naj ne zamude ugodne prilike in naj se po možnosti preskrbe tem pridelkom, dokler ga je še dosti in dokler ima še tako nizko ceno. Cene so se sicer nastavile od 28—38 vin liter, toda povprečna cena je 30—32 vin liter. Glede vinske pokušnje same pa moramo priznati, da se je ista popolnoma posrečila. Če ravno je bila ta razstava jako omejena, je prišlo mnogo gostilničarjev, vinskih trgovcev in drugih interesentov iz Koroškega, Zagreba, Štajerskega, Gorenjskega, Dolenskega osobito pa iz Ljubljane; vabilu kmetijske podružnice pa se je odzvalo nepričakovano veliko vinogradnikov krškega političnega okraja. Trumoma so romali v soboto in v nedeljo iz 2—4 ure oddaljenih krajev v Krško, nesoč v svojih cekerjih razne uzorce. Ker se je sproti zapisovalo ime in bivališče dotičnega razstavljalca ter kraj in tega kakor tudi cena in množina razstavljenega, oziroma za prodajo namenjenega vina, je bilo iz zapisnika posneti, da je razstavilo 435 vinogradnikov 538 vzorcev raznega vina. Ob 1/2 2. uri popoldne se je pričela oficijelna pokušnja in sicer proti vstopnini 1 krono, za katero je pa dotičnik dobil kupon z 20 listki za pokušnjo 20 kozarcev raznih vin. Kmalu se je nabralo toliko obiskovalcev, da se niti več ganiti ni bilo mogoče. Krške in leskovške gospodične, ki so iz prijaznosti prevzele točenje teh vin, so imele kmalu toliko posla, da so komaj zmagovale. Za njihovo požrtvovalnost, spretnost in prijaznost napram gostom bodi jim izrečena še tem potom najiskrenejša zahvala, kajti ne da se utajiti, da so ravno one poleg čašic „rujnega“ mnogo pripomogle, da je nastalo v celi dvorani tako živahno in veselo